

Aviofauna Kanárských ostrovů.

V současné době se stále více obyvatel naší republiky rekreuje ve středomořské oblasti, Kanárských ostrovech a ostrovech poblíž severní Afriky. Vedle rekreace v teplé oblasti na Kanárské ostrovy láká také možnost seznámit se s chovem papoušků v Loro Parque na Tenerife a jiných cizokrajných ptáků v dalších parcích zaměřených na jejich chov například v Palmitos Parque na Gran Canarii. V posledních letech tyto ptačí parky navštívilo mnoho chovatelů a milovníků ptactva s cestovní kanceláří Primaroute, která se na podobné zájezdy specializuje. Velice zajímavá je i původní aviofauna a o ní bych se chtěl zmínit.

Kanárské ostrovy jsou sopečného původu a z toho plyne řada podmínek ovlivňujících vývoj fauny a flory. Jejich první ostrovy jsou vzdáleny minimálně 94 km na západ od severozápadní Afriky. Jsou tvořeny 7 obydlými ostrovy - tzv. západními: Tenerife, Gomera, La Palma a Hiero – a východními: Gran Canaria, Fuerteventura a Lanzarote – a malými, lidmi neobydlenými ostrovy Montana Clara a Allerganza, Lobos a Graciosa. Na tomto území se nenachází větší původní sladkovodní plochy, proto jsou vodní ptáci omezeni na druhy vázané na mořské pobřeží a moře i v době tahu. Setkáme se zde s druhy žijícími na stepích ostrovů Fuerteventura a Lanzarote a nebo v lesích, křovinách a zahradách všech ostrovů. Bude zajímavé pozorovat změny, které způsobí stavba velkých vodních nádrží na zachytávání pitné vody pro potřeby obyvatel ostrovů.

Azorské, Kanárské, Kapverdské ostrovy a Madeira spolu s úzkým pásem pobřeží severozápadní Afriky tvoří tzv. Makaronésii.

Na území Kanárských ostrovů můžeme potkat 256 druhů ptáků, z toho je 5 endemitských druhů, žijících pouze na těchto ostrovech.

Jsou zde rasy rozšířené na velkém území Evropy a s Afriky jako například vrabec pokřovný středomořský (*Passer hispaniolensis hispaniolensis*). Ve městech jsme je z křovin a korun stromů slyšeli velmi často a viděli je i při sbírání potravy na ulicích měst. Můžeme zde spatřit i špačky obecné evropské (*Sturnus vulgaris vulgaris*) a luňáky červené evropské (*Milvus milvus milvus*), které jsou také rasami rozšířenými na větší oblast. Nepatří však k tak běžným ptákům jako vrabci.

Na druhé straně jsou zde druhy typické pro Kanárské ostrovy, případně i pro Kapverdské ostrovy a Madeiru, ne však pro pevninskou Afriku a Evropu. Mezi ně můžeme zařadit dnes již vyhubeného ústřičníka kanárského (*Haematopus medewaldoi*), kterého naposledy viděli r. 1914. Původně se vyskytoval na Fuerteventuře, Lanzarote a několika dalších malých východních Kanárských ostrovech. V současné době sem zalétává jihoafrický ústřičník jihoafrický (*Haematopus moquiti*) z jihozápadního pobřeží Afriky, který je ústřičníkovi kanárskému velmi podobný. Ústřičník jihoafrický se liší od ústřičníka kanárského delšími křídly a kratším zobákem.

Na Tenerife, La Palmě, Gomeře a El Hiero se vyskytuje holub kanárský (*Columba bollii*), a na Tenerife, La Palmě a Gomeře holub vavřínový (*Columbus junoniae*). Oba druhy holubů obývají lesy ostrovů v nadmořské výšce 600-1500 m nad mořem. Oba druhy si zasluhují ochranu. Více ohrožen je holub vavřínový, který má nižší stavy než holub kanárský. Početní stavy v přírodě u obou druhů nejsou nijak vysoké a změny přírody mají na jejich populaci velký vliv.

Králíček kanárský (*Regulus teneriffae*) obývá jehličnaté a smíšené lesy La Palmy, Hiera, Gomery a Tenerife. Dříve byl řazen jako rasa králíčka obecného (*Regulus regulus*). Králíček kanárský je však menší.

Bramborníček kanárský (*Saxicola dacotiae*) vytvářel 2 rasy. Dnes žijí již jen zástupci rasy z Fuerteventury (*S.d.dacotiae*), druhá rasa (*S.d.murielae*) z ostrovů Montana Clara a Allerganza je považována za vyhynulou.

Budníček kanárský byl dříve řazen mezi rasy budníčka menšího (*Phylloscopus collybitus*). Dnes řada systematiků řadí dvě jeho rasy - vzhledem k oblasti výskytu a chování - do samostatného druhu - budníček kanárský (*Phylloscopus canariensis*). Na La Palmě, Hierro, Gomeře, Tenerife a Gran Canarii se vyskytuje rasa *P.c.canariensis*. Rasa *P.c.exsul* z Lanzarote je možná již vyhubena. Od budníčka menšího se liší především svým hlasem, který je podobný hlasu cetie svou výbušností, a tmavě olivovohnědým břichem.

S pěnkavou kanárskou (*Fringilla teydea*) se můžeme setkat při poletování v borových lesích v nadmořské výšce od 300 do 1800 m n.m. Jedna rasa se vyskytuje na Tenerife (*F.t.teydea*) a druhá na Gran Canarii (*F.t.polatzeki*). Tvarem těla se podobá naší pěnkavě, ale samci jsou zbarveni modře a samice mají peří v různých odstínech hnědé. Patří mezi vzácné druhy. Nejznámější zástupce je však kanár divoký (*Serinus canaria*). Vyskytuje se západních Kanárských ostrovech, Azorech a Madeiře. Můžete se s ním zde setkat, jak ve zdomácnělé formě v obchodech se zvířaty, tak i s jeho hejny poletujícími uprostřed města nebo v divočině, jak hledá potravu na zemi mezi vysemeněnými rostlinami. Jeho jméno má také zajímavou historii. Římané, když se dostali poprvé na tyto ostrovy, pojmenovali ostrovy po psech (latinsky - *canis*), se kterými se zde setkali. Následně od názvu ostrovů byl odvozen název těchto v zajetí velmi oblíbených ptáků. Mnoho lidí si myslí, že to bylo naopak.

Z konipasovitých ptáků se zde můžeme setkat s linduškou kanárskou (*Anthus berthelotii*). Jedna její rasa *A. b.berthelotii* žije na všech Kanárských ostrovech. Druhá rasa - *A.b.madeirensis* - se vyskytuje na Madeiře, ostrovu Selvagemu a ostrovech Porto Santo. Konipas horský kanárský (*Motacilla cinerea canariensis*) běhá po trávnících na všech Kanárských ostrovech. Jsou zde celkem krotcí. Sám jsem jej filmoval u Loro Parque na trávníku, jak hledá potravu. Byl ode mne 8-10 m.

Na Madeiře a západních Kanárských ostrovech se vyskytuje rorýs jednobarvý (*Apus unicolor*). Liší se od rorýse šedohnědého středomořského (*Apus pallidus brehmorum*), který sem zalétává ze s.Afriky, hnědým hrdlem. Rorýs šedohnědý ho má bílé.

Vedle endemitských druhů se můžeme setkat i s druhy vytvářejícími rasy typické pro jednotlivé ostrovy. Např. sýkorka modřinka (*Parus (Cyanistes) caeruleus*) žije na ostrovech ve 4 rasách. Na ostrově La Palma (*P.c.palmeris*), na Gomeře, Tenerife a Gran Canarii (*P.c.teneriffae*), na Hiero (*P.c.ombriosus*) a na Fuerteventuře a Lanzarote (*P.c.degener*). Zde hledá v zahradách na stromech potravu obdobně jako u nás. Zrovna tak pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) má své zástupce na Gran Canarii, Gomeře a Tenerife (*F.c.canariensis*), Hiero (*F.c.ombriosa*) a na La Palmě rasu (*F.c.palmae*). V křovinách všech ostrovů poletuje rasa pěnice bělohrdlé (*Sylvia melanocephala leucogastra*). Na podobných místech se můžete setkat se stehlíky obecným (*Carduelis carduelis parva*). Tato rasa se vyskytuje kromě Kanárských ostrovů na Azorech, Madeiře a západním středomoří.

Konopka obecná (*Carduelis cannabina*) vytváří na Hiero, La Palmě, Gomeře, Tenerife a Gran Canarii rasu *C.c.meadewaldoi* a na Fuerteventuře, Lanzarote a 2 malých ostrovech *C.c.harterti*. Hýl pouštní kanárský (*Rhodopechys githaginea amantum*) hnízdí na všech ostrovech, pouze na Hieru byl zaznamenán jako nehnízdící host.

Typickým ptákem stepí je drop. Na Fuerteventuře a Lanzarote žije drop hřivnatý fuerteventurský (*Chlamydotis undulata fuertaventurae*). Stepí ostrovů obývá křepelka polní marakonézská (*Coturnix coturnix confisa*). Tato rasa se vyskytuje i na Azorech a Madeiře. Dytík úhorní na západních Kanárských ostrovech vytváří rasu (*Burhinus oedonemus distinctus*) a na východních (*B.o.insularum*). Díky klimatickým podmínkám Kanárských ostrovů začíná hnízdit již v únoru, v Evropě až v dubnu.

Pro udržení rovnováhy v přírodě jsou potřeba i predátoři mezi ně patří dravci a sovy. Ze sov zde v noci létají sova pálená (*Tyto alba alba*) a kalous ušatý kanárský (*Asio otus canariensis*). Ve dne můžeme vidět létat např. supa mrchžrouta (*Neophron percnopterus percnopterus*), krahujce obecného marakonézského (*Accipiter nisus granti*), sokola šahina (*Falco peregrinus peregrinoides*), který se však vyskytuje přes severní Afriku po z. Irán. Řada dravců se zatoulává nad ostrovy ze severní Afriky. Sem patří již zmínění luňáci i ostříži jižní (*Falco eleonora*), kteří se vyskytují hlavně ve Středomoří a další druhy ptáků. Na ostrovech konají svou práci i „lékaři stromů“ – datli. Na Tenerife žije strakapoud velký tenerifský (*Dendrocopos major canariensis*) a na Gran Canarii strakapoud velký grancanarijský (*Dendrocopos major thenneri*). Bohužel díky ničení jehličnatých lesů v oblastech výskytu jsou obě rasy ohroženy vyhoubením.

Nesmíme zapomenout na druhy vázané na pobřeží a moře. Při vhodném počasí mohou nad mořem přelétávat buňáci šedí (*Calonectris diomedea borealis*) nebo buňáci menší (*Puffinus assimilis baroli*). Na pobřeží brzy ráno můžeme potkat hejna racků bělohlavých marakonézských (*Larus cachinnans atlantis*), kteří zde hledají potravu a od racků stříbřitých se liší žlutými nohama. Racek stříbřité je má růžové. Dříve byl řazen racek bělohlavý jako rasa racka stříbřitého. Sám jsem ráno ještě před snídaní potkal na pláži asi 200 m od hotelu kolihu velkou (*Numenius arquata*) a hejňko jespáků písčiny (*Calidris alba*). Drželi se ve větší vzdálenosti, ale mohl jsem je delší dobu sledovat při hledání potravy. Myslím si, že by jsme zde mohli potkat i další druhy bahňáků při přeletěch a hledání potravy.

Při procházkách po ostrovech můžeme potkat řadu dalších druhů nebo ras ptáků, o kterých jsem se pro nedostatek místa nemohl zmínit. Navíc se mohou z pevniny zatoulat další druhy ptáků při přeletu nebo tahu na nová působiště.

Fauna a flora ostrovů jsou ohroženy velkými změnami přírodního prostředí. To samé platí i o přírodě Kanárských ostrovů. 4 druhy endemitských ptáků z Kanárských ostrovů je zařazeno do Červené knihy ohrožených druhů v různém stupni ohrožení. Holub vavřínový a bramborníček kanárský jsou považováni za ohrožené. Pěnkava kanárská a holub kanárský jsou řazeni mezi ptáky blízké ohrožení. Proto je nutná kompletní ochrana přírody Kanárských ostrovů a nutnost chovat se k ní velmi uctivě i jako návštěvníci.

Napsal Petr Bednář

Použitá literatura : J.F.Clements (2000) *Birds of the World – A Checklist*
Hudec K., Čapek M., Hanák Fr., Klimeš J.Pavíza R. (2003) *Soustava a české názvosloví ptáků světa*